

VŠECHNO JE JINAK

(Richard Jan Hons, červenec 2026)

„Všechno je jinak, jak říkal ten starej moudrej rabín“ - tak toto rčení jsem často slýchal od svého otce, který byl hotová studnice různých přísloví a moudr. Možná se s podobně tradovaným poznáním setkal i čtenář tohoto článku. Většina lidí s ním asi souhlasí, ale moc se nad ním nezamýšlí. Pokládá jej za trochu sarkastické a možná si jej spojí s různými zklamáními a nemilými překvapeními, kterých každý z nás zažil spoustu. Ale kdo si tato slova opravdu bere k srdci? Kdo se z nich snaží vyvodit něco pro svůj život, pro svoje vlastní posuzování událostí, tvrzení, situací a „neměnných pravd“ světa? Takových lidí, obávám se, zase tak moc není.

„Všechno je jinak“ vyznívá absolutně a rezolutně. Pochopitelně ne všechno, co je nám řečeno, tvrzeno a podsouváno je jinak. Nadsázka je lidovým moudrům vlastní. Těch falešných nebo nějak zkreslených informací a tvrzení je ale celá záplava, možná většina. Ne vždy je na počátku zlý úmysl. Většina z nás si určitě vzpomene, že již jako děti nás rodiče v leccems balamutili, ale mysleli to dobře. To byly většinou nevinné záležitosti. Horší je balamucení a manipulování těmi, kteří již pobrali rozum. V takovém případě je balamucení v dobré víře stejně nebezpečné jako balamucení se zlým zjištěným úmyslem. Není to nic nového. Takové manipulace tady byly co svět světem stojí a v historii napáchaly hodně zla. Na druhé straně nám každému Bůh dal rozum a svobodnou vůli. Zda budeme tyto mocné nástroje využívat nebo se budeme podvolovat vůli mocných tohoto světa, je pouze v našich rukou.

Kritické myšlení, jež je základem posuzování informací a vytváření si vlastního názoru, je sice v současné době skloňováno ve všech sedmi pádech, které čeština má, ale ve skutečnosti se ho zoufale nedostává, zvláště u mladé generace.

Kdo nekriticky přebírá vše od „respektovaných“ zdrojů a osob, co tomu protirečí, lehkomyšlně zavrhuje, ten se podobá nedospělému dítěti, jehož jedinou nezpochybnitelnou autoritou jsou rodiče. Takový člověk v jistém ohledu nedospěl, a je úplně jedno, kolik mu je let.

Ze silně skeptického „Všechno je jinak“ nám východisko ukazuje známé antické „*Dubitando ad veritatem pervenimos*“, tedy „Pochybnostmi dojdeme k pravdě.“ Jde o to analyzovat si informace a tvrzení logikou, vlastní zkušeností, souvisejícími fakty, vše srovnávat, nad každým tvrzením přemýšlet. Na konci takového procesu se můžeme, ale nemusíme, dobrat kýžené pravdy. Každopádně to je jediná cesta k tomu, aby nás někdo nevodil za nos. Bezmezně se spoléhat na důvěryhodnost nebo nedůvěryhodnost zdroje informací je cesta do pekel.

Je tu další věc, která stojí za zmínku. V současnosti je její význam značný. Při hledání pravdy, tedy toho, jak se věci skutečně mají, stále více vstupují do hry dogmata. Upřesním, o čem je řeč. Jsou to tvrzení a poučky s nárokem na naprostou platnost bez odpovídajícího důkazu a kritiky. To je definice uvedená v naučném slovníku. Teď nemluvím o dogmatech náboženských, ale těch, co se týkají reálného hmotného světa, a dějů, jež se v něm odehrávají. Vstupují stále více do informačních zdrojů, hodnocení, diskuzí a polemik. Rozporovat je a pochybovat o nich se stává „v lepší společnosti“ tabu. Tato dogmata staví na cestu k poznání těžko překročitelné překážky. Připomíná to středověk, i když se dneska na hranicích neupaluje – našťastí!

Kupodivu zaštiťování se dogmaty se rozšířilo hlavně u mladých, těch kteří mívali vždy tendenci vše zpochybňovat a revoltovat. Kam se tyto jejich revoluční sklony poděly? Kde se vzala

jejich konformita a důvěra k mocným autoritám? Nevím. Možná za to může informační zkratkovitá smršť zprostředkovaná elektronickými médii, která jim nedává čas se zastavit a v klidu zamyslet. Těžko říci.

Jistě nelze celou mladou generaci házet do jednoho pytle. I v ní je řada přemýšlivých lidí s bystrým úsudkem, kteří se jen tak opít rohlíkem nedají a dovedou kráčet podle sebe. U hlavní masy to ale tvrdit nelze. V celku to vypadá tak, jako by si mladí a starí vyměnili úlohy.

V závěru mohu každému čtenáři popřát, aby jej pochybnosti provázely celý život a měl odvahu jít v poznávání vlastní cestičkou, i když bude plná výmolů a nástrah.

